नेपाली अन्तर्वार्ता साहित्यको सर्वेक्षणात्मक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको
एम्.ए.नेपाली द्वितीय वर्ष दसौं
पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
चूडामणि उपाध्याय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर काठमाडौं
२०६६

नेपाली अन्तर्वार्ता साहित्यको सर्वेक्षणात्मक अध्ययन - चूडामणि उपाध्याय २०६६

नेपाली अन्तर्वार्ता साहित्यको सर्वेक्षणात्मक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र
सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको
एम्.ए.नेपाली द्वितीय वर्ष दसौं
पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी
चूडामणि उपाध्याय
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर काठमाडौं
२०६६

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअर्न्तगत एम्.ए. नेपाली दोस्रो वर्षका विद्यार्थी श्री चूडामणि उपाध्यायले **नेपाली अन्तर्वार्ता साहित्यको सर्वेक्षणात्मक अध्ययन** शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । निकै लगनशीलता र परिश्रमपूर्वक तयार पार्नु भएको यस शोधकार्यबाट म पूर्ण सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभागसमक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति २०६६/१०/२७ /

....

(नेत्रमणि सुवेदी)
उप-प्राध्यापक
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्कायअन्तर्गत विश्वविद्यालय क्याम्पसका विद्यार्थी श्री चूडामणि उपाध्यायले नेपाली एम.ए दोस्रो वर्ष दसौँ पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गरेको **नेपाली अन्तर्वार्ता साहित्यको सर्वेक्षणात्मक अध्ययन** शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र उक्त प्रयोजनका लागि उपयुक्त रहेकाले स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

	नाम	**हस्ताक्षर**
१ विभागीय प्रमुख	प्रा. राजेन्द्र सुवेदी	(..........................)
२ शोधनिर्देशक	उप-प्रा. नेत्रमणि सुवेदी	(..........................)
३ बाह्य परीक्षक	प्रा.डा. पारसमणि भण्डारी	(..........................)

मिति :- २०६६/११ /४ गते

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले एम्.ए. नेपाली दोस्रो वर्ष दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि तयार पारेको हुँ । नेपाली साहित्यमा साहित्यिक स्रष्टाहरूका अन्तर्वार्ताको प्रकाशन र प्रसारण धेरै अगाडिबाट भएको हो । साहित्यिक विकास र साहित्यको पहिचानका लागि स्रषटाहरूका अन्तर्वार्ताले ज्यादै ठूलो स्थान लिएका छन् । विभिन्न समयमा विभिन्न पत्रिकाले लिएका अन्तर्वार्ताको सङ्कलन गरी प्रकाशन गर्ने काम समय समयमा भएको छ । नेपाली अन्तर्वार्ता सङ्ग्रहको विकासको स्थिति र साहित्यिक चेतनाको स्तर कस्तो रहेको छ भन्ने विषयमा मलाई जिज्ञासा लाग्यो र सोही जिज्ञासाको मूर्त रूप **नेपाली अन्तर्वार्ता साहित्यको सर्वेक्षणात्मक अध्ययन** हो ।

अनुसन्धान आफैंमा एउटा महत्त्वपूर्ण जटिल एवं गम्भीर कार्य हो । यसका लागि समय श्रमको लगानी गरिएको हुन्छ । यसलााई समयमा पूरा गर्नको लागि निरन्तरको परिश्रम र मिहिनेतको आवश्यकता रहेको हुन्छ । सानो होस् वा ठूलो विषय अनुसन्धान एक्लो व्यक्तिबाट मात्र सम्पन्न हुन सक्दैन । यसका लागि अरूको सहयोग, सल्लाह, सुझाव, प्रेरणा, आदिको अत्यन्त आवश्यकता पर्दछ । नेपाली अन्तर्वार्ता साहित्यको सर्वेक्षणात्मक अध्ययन गर्दा मलाई धेरै व्यक्तिहरूले विभिन्न तवरले आफ्नो अमूल्य सहयोग, सरसल्लाह दिएर जुन गुण लगाउनु भएको छ त्यो सदा अविस्मरणीय रहने छ।

शिक्षा ज्ञानको ज्योति हो, यही कुरालाई बुझी आफूले सामान्य शिक्षा प्राप्त गरेर पनि सन्तानलाई शिक्षाको ज्योतिले प्रकाशित पार्न सहयोग गर्ने मेरा माता पिता कृतज्ञताका पात्र हुनुहुन्छ । पूजनीय माता पिताको आशीर्वाद नै मेरा सम्पूर्ण सफलताको सहयोगी आधार हो । उहाँहरूको आशीर्वादले नै म यहाँसम्म उभिएको छु त्यसैले सर्बप्रथम म पूजनीय माता पिताप्रति कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु ।

यसैगरी प्रस्तुत शोधपत्रलाई व्यवस्थित रूपमा सम्पन्न गर्न सहयोग गर्ने यस शोधपत्रका शोधनिर्देशक आदरणीय गुरू नेत्रमणि सुवेदीले आफ्नो व्यस्त समय दिनुका साथै अमूल्य सुझाव

र आवश्यक सामग्रीसमेत दिई विशेष रूपले मार्ग निर्देशन गरी सहयोग गर्नु भएको हुँदा यसका निम्ति म उहाँप्रति हार्दिक कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु ।

नेपाली अन्तर्वार्ता सङ्ग्रहहरूको सङ्कलन र अध्ययन गरी भाषा र साहित्यप्रति समर्पित मित्र युवक उप्रेतीप्रति हृदयदेखि नै कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । उहाँले नेपाली अन्तर्वार्ताका क्षेत्रमा जुन काम गर्नु भएको छ, त्यो कार्य निकै प्रशंसायोग्य छ । उहाँले मलाई अनुसन्धानका क्रममा अन्तर्वार्ता सङ्ग्रह उपलब्ध गराई जुन सहयोग गर्नु भएको छ, त्यसका लागि म उहाँप्रति कृतकृत्य छु ।

यसैगरी अध्ययनका क्रममा सामग्री उपलब्ध गराई विशेष सहयोग गर्ने त्रि.वि.केन्द्रीय पुस्तकालय, मदन पुरस्कार पुस्तकालयलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु । यसैगरी सामग्रीको सूचना दिने लक्ष्मणप्रसाद गौतम सर, सामग्री उपलब्ध गराई थप सहयोग गर्ने परशु प्रधान, विशेष सहयोग गर्ने माधवप्रसाद पौडेल, शोधपत्रको शुद्ध टङ्कण गर्ने नारायण देवकोटा तथा मलाई सहयोग गर्ने मेरा सम्पूर्ण साथीहरूलाई कृतज्ञताज्ञापन गर्दछु, साथै प्रस्तुत शीर्षकमा अनुसन्धान गर्नको लागि स्वीकृति प्रदान गर्ने नेपाली केन्द्रीय विभागप्रति आभार व्यक्त गर्दछु ।

अन्त्यमा **नेपाली अन्तर्वार्ता साहित्यको सर्वेक्षणात्मक अध्ययन** शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपली केन्द्रीय विभाग शोधपत्र मूल्याङ्कन समितिसमक्ष पेस गर्दछु ।

त्रि.वि दर्ता नं. ६-३-२८-७४-२००६
परीक्षा क्रमाङ्क :- ४०३२
मिति २०६६/१०/ २७ /

....
(चूडामणि उपाध्याय)
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर

चिह्न प्रयोग तथा शब्दसंक्षेपीकृतसूची

चिह्न प्रयोग	**अर्थ**
...।,	केही अंश छोडिएको
/	वा , अथवा
–	योजक देखिसम्म
↔	दुबैसँग सम्बन्धित रहेको

संक्षिप्तरूप	**पूर्णरूप**
अ.	अङ्क
अनु.	अनुवाद / अनुवादक
आ.दी.	आचार्य दीक्षित
एम्.ए.	मास्टर्स अफ आर्टस
ऐ.	ऐजन
क.दी.	कमल दीक्षित
चौं.स.	चौंथो सस्करण
छै.स.	छैटौं सस्करण
डा.	डाक्टर
ते.स.	तेस्रो सस्करण
द्वि.स.	द्वितीय सस्करण
दो.स.	दोस्रो सस्करण
न.अ.	नयाँ अङ्क
ने अ.	नेपाली अनुवाद
ने.रा.प्र.प्र.	नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
प्रका.	प्रकाशक/प्रकाशकीय
प्रा.डा.	प्राध्यापक डाक्टर
प्रा.लि.	प्राइभेट लिमिटेड
पृ.	पृष्ठ
म.पु.	मदन पुरस्कार
व.	वर्ष
सा.प्र.	साझा प्रकाशन
सा.स.	सातौं सस्करण

विषयसूची

मुखपृष्ठ

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

स्वीकृतिपत्र

कृतज्ञताज्ञापन

चिन्हप्रयोग तथा शब्द संक्षेपीकृतसूची

पहिलो परिच्छेद
शोधपरिचय

क्र.स.	शीर्षक	पृष्ठ सङ्ख्या
१.१	शोधशीर्षक	१
१.२	शोधप्रयोजन	१
१.३	विषयपरिचय	१
१.४	समस्याकथन	३
१.५	अध्ययनको उद्देश्य	४
१.६	पूर्वकार्यको विवरण र समीक्षा	४
१.७	अध्ययनको औचित्य, महत्त्व र उपयोगिता	८
१.८	अध्ययनको क्षेत्र तथा सीमा	९
१.९	सामग्री सङ्कलनविधि	९
१.१०	अध्ययनविधि	१०
१.११	शोधपत्रको ढाँचा	१०

दोस्रो परिच्छेद
अन्तर्वार्ता साहित्यको सैद्धान्तिक स्वरूप र नेपाली अर्न्तर्वाताको आरम्भ तथा विकास

१.	विषयप्रवेश	११
२.	अन्तवार्ताको सैद्धान्तिक स्वरूप	१२
२.१	अन्तर्वार्ताको परिचय	१२
२.२	अन्तर्वार्ताको संरचना	१४
२.३	अन्तर्वार्ताको परिभाषा	१५
२.४	अन्तर्वार्ताका संरचक घटक	१७
२.४.१	सहभागी	१७
२.४.२	संवाद	१८
२.४.३	पात्रको व्यक्तित्व	१९
२.४.३.१	पात्रको बाह्य व्यक्तित्व	१९
२.४.३.२	पात्रको आन्तरिक व्यक्तित्व	२०
२.४.४	दृष्टिकोण	२१
२.४.५	भाषाशैली	२२
२.५	अन्तर्वार्ताका प्रकार र वर्गीकरणका आधार	२२
२.५.१	प्रस्तुतिशैलीका आधारमा	२३
२.५.१.१	वार्ता	२३
२.५.१.२	निवार्ता	२३
२.५.२	प्रविधिका आधारमा	२४
२.५.२.१	निर्देशित अन्तर्वार्ता	२४
२.५.२.२	अनिर्देशित अन्तर्वाता	२५
२.५.३	लक्ष्य वा उद्देश्यका आधारमा	२६
२.५.३.१	केन्द्रित अन्तर्वार्ता	२६
२.५.३.२	गहन अन्तर्वार्ता	२६

२.५.३.३	पुनरावृत्तीय अन्तर्वार्ता	२७
२.५३.४	गुणात्मक अन्तर्वार्ता	२७
२.५.३.५	परिमाणात्मक अन्तर्वार्ता	२७
२.५.४	कार्यका आधारमा	२८
२.५.४.१	अनुसन्धान अन्तर्वार्ता	२८
२.५.४.२	निदानात्मक/पहिचान अन्तर्वार्ता	२८
२.५.४.३	उपचारात्मक अन्तर्वार्ता	२८
२.५.४.४	सञ्चार अन्तर्वार्ता	२९
२.५.५	औपचारिकताका आधारमा	२९
२.५.५.१	औपचारिक अन्तर्वार्ता	२९
२.५.५.२	अनौपचारिक अन्तर्वार्ता	३०
२.५.६	सहभागी सङ्ख्याका आधारमा	३०
२.५.६.१	व्यक्तिगत अन्तर्वार्ता	३०
२.५.६.२	सामूहिक अन्तर्वार्ता	३१
२.५.७	सम्पर्क समयका आधारमा	३१
२.५.७.१	अल्प सम्पर्क अन्तर्वार्ता	३१
२.५.७.२	दीर्घ सम्पर्क अन्तर्वार्ता	३१
२.५.८	अन्तर्वार्ताका अन्य प्रकारहरू	३२
२.६	नेपाली अन्तर्वार्ताको आरम्भ र विकास	३२
२.६.१	पहिलो चरण : आरम्भ देखि २०३८ सम्म	३३
२.६.२	दोस्रो चरण : २०३८ पछि वर्तमानसम्म	३५
२.७	निष्कर्ष	३७

तेस्रो परिच्छेद
नेपाली अन्तर्वार्ता सङ्ग्रहहरूको कालक्रमिक सर्वेक्षण

३.१	आनन्ददेव भट्ट : 'हाम्रा प्रतिभाहरू' (२०१९)	३९
३.२	उत्तम कुँवर : 'स्रष्टा र साहित्य' (२०२३)	३९

३.३ शङ्कर लामिछाने : 'बिम्ब प्रतिबिम्ब' (२०२८) ४०
३.४ कृष्ण गिरी, कुमार परियार : दार्जिलिङका केही नेपाली साहित्यिक प्रतिभाहरू ४०
३.५ परशु प्रधान : 'केही क्षण : केही अनुहार' (२०३४) ४१
३.६ भूपहरि पौडेल : 'ऐतिहासिक मकै पर्व' (२०४०) ४१
३.७ किशोर कुँवर : 'व्यक्तित्व र विचार' (२०४१) ४२
३.८ कुमारबहादुर जोशी : 'कुराकानी' (मृतात्मसितको र अरूसितको पनि) (२०४१) ४२
३.९ नरेन्द्रराज प्रसाई : 'अठतीस अनौठा अनुहार' (२०४१) ४३
३.१० किशोर कुँवर : 'एकाइसौं शताब्दीको नेपाल र नेपाली' (२०४२) ४३
३.११ कुमारबहादुर जोशी : 'एक व्यक्तित्व : अनेक दृष्टि' (२०४३) ४३
३.१२ सुभासचन्द्र पौडेल र श्रीरामसिंह बस्नेत : 'त्रिवेणीका लहरहरू' (२०४४) ४४
३.१३ राजेन्द्र भण्डारी र वत्सगोपाल : 'लीलालेखन, वार्ता र अन्तर्वार्ता' (१९९७) ४४
३.१४ कैलाश भण्डारी : युगकवि सिद्धिचरणसँग दिन, साँझ, रात र बिहान (२०४५) ४४
३.१५ देवराज बरायली : 'साहित्यिक वार्ता सङ्कलन' (इ.१९९०) ४५
३.१६ बेञ्जु/मञ्जु काँचुली : 'हाम्रो सवाल दाइदाइको जवाफ' (२०५०) ४५
३.१७ परशु प्रधान : 'केही अनुहार केही क्षण' (२०५१) ४५
३.१८ वासुदेव त्रिपाठी : 'जीवन रोज्नुहोस्' (२०५१) ४६
३.१९ जीवनचन्द्र कोइराला : 'सुशीला कोइराला अन्तर्वाता र लेखमा' (२०५२) ४६
३.२० मोहन दुवाल : 'मनोभावना/ लेखिकाहरू' (२०५२) ४६
३.२१ ऋतुपर्ण पराजुली : 'ऐतिहासिक योद्धा मनमोहन अधिकारी'(२०५३) ४७
३.२२ जयदेव भट्टराई : 'व्यक्तित्व र शब्दचित्र' (२०५३) ४७
३.२३ जीवनचन्द्र कोइराला : 'बद्रीविक्रम थापाका अन्तर्वाता' (२०५३) ४७
३.२४ रमेश तुफान : 'संवाद र संवाद' (२०५५) ४८
३.२५ मातृका गजमेर : 'नारीस्रष्टाहरू अन्तर्वाताहरूमा'(२००० मार्च) ४८
३.२६ महेश प्रसाई : 'शब्दशारथी' (२०५७) ४८
३.२७ नरेन्द्रराज प्रसाई : 'एउटा महारथीको जवाफ' (२०५७) ४९
३.२८ कृष्णप्रसाद पराजुली : 'चिन्तनका बिम्बभित्र कृष्णप्रसाद पराजुली' (२०५७) ४९

३.२९ देवेन्द्र प्रताप शाह : 'केही साहित्यकारहरूसित' (२०५८) ४९

३.३० माधव धिमिरे : 'चारू चर्चा' (२०५८) ५०

३.३१ इन्द्रकुमार श्रेष्ठ 'सरित' : 'तोया गुरुङ : अनुभूति र स्वीकारोक्तिमा'(२०५९) ५०

३.३२ महेश प्रसाई : 'महेश प्रसाईका १०१ प्रश्न क.दीसित' (२०५९) ५०

३.३३ हरि मञ्जुश्री : 'ऐतिहासिक नक्षत्र शङ्करबहादुर के.सी' (२०५९) ५१

३.३४ सुदर्शन श्रेष्ठ : 'स्रष्टाका स्वरहरू' (इ.सं. २००३) ५१

३.३५ कृसु क्षेत्री : 'प्रश्नै प्रश्नकाबीच प्रेरणा' (२०६०) ५२

३.३६ चेतनाथ धमला : 'कवितारामका अस्वीकृत मान्यताहरू' (२०६०) ५२

३.३७ शिव रेग्मी : 'कमल दीक्षित : दृष्टि र दृष्टिकोण' (२०६०) ५२

३.३८ गोविन्द टण्डन : 'राईबाबासँगको साक्षात्कार' (२०६१) ५३

३.३९ रामप्रसाद न्यौपान : 'अनौठो यात्रा' (२०६१) ५३

३.४० सुदर्शन श्रेष्ठ : 'सर्जक संवाद' (२०६२) ५४

३.४१ हरि मञ्जुश्री : 'अनुभूति र अभिव्यक्तिमा घनश्यामराज कर्णिकार' (२०६२) ५४

३.४२ देवेन्द्र भट्टराई : 'स्रष्टा र समय' (२०६२) ५४

३.४३ नेत्र एटम : 'सीमान्त आकाश : स्रष्टासितको अन्तर्यात्रा' (२०६२) ५५

३.४४ रमेश शुभेच्छु : 'एक व्यक्ति अनेक वार्ता' (२०६३) ५५

३.४५ सरस्वती जोशी : 'डा.कुमारबहादुर जोशीसितका अन्तर्वार्ताहरू'(२०६३) ५६

३.४६ शेखर पराजुली : 'मिडिया संवाद' (२०६३) ५६

३.४७ सीताराम कोइराला : 'संवादमा स्रष्टाहरू' (२०६४) ५७

३.४८ हरि मञ्जुश्री : 'वैचारिक अनुभूतिहरू' (२०६४) ५७

३.४९ कृष्णप्रसाद पराजुली : 'फेरि चिन्तनका बिम्बभित्र कृष्णप्रसाद पराजुली'(२०६४) ५७

३.५० परशु प्रधान : 'अन्तर्संवाद' (२०६५) ५८

३.२ निष्कर्ष ५८

चौँथो परिच्छेद
प्रतिनिधि अन्तर्वार्ता सङ्ग्रहहरूको विश्लेषण

४.१ पहिलो चरणका प्रतिनिधि अन्तर्वार्ता सङ्ग्रहको विश्लेषण ६०

४.१.१ 'हाम्रा प्रतिभाहरू' अन्तर्वार्ता सङ्ग्रहको विश्लेषण ६०

४.१.१.१ सहभागीका आधारमा 'हाम्रा प्रतिभाहरू' ६१

४.१.१.२ संवादका आधारमा 'हाम्रा प्रतिभाहरू' ६१

४.१.१.२.१ इतिहासको जानकारी ६१

४.१.१.२.२ व्यक्तित्वले जन्माएको जिज्ञासा ६२

४.१.१.२.३ पेसाप्रतिको असन्तुष्टि ६२

४.१.१.२.४ निर्भिक आलोचना ६३

४.१.१.२.५ आर्थिक अवस्थाको वर्णन ६३

४.१.१.२.६ भावनात्मक अभिव्यक्तिको प्रस्तुति ६४

४.१.१.२.७ कारुणिकताको प्रस्तुति ६४

४.१.१.२.८ वास्तविकताको प्रस्तुति रोचक शैलीमा ६५

४.१.१.३ पात्रको व्यक्तित्वका आधारमा 'हाम्रा प्रतिभाहरू' ६५

४.१.१.३.१ बाह्य व्यक्तित्वको चित्रण ६५

४.१.१.३.२ पात्रको आन्तरिक व्यक्तित्व ६७

४.१.१.४ दृष्टिकोणका आधारमा 'हाम्रा प्रतिभाहरू' ६७

४.१.१.४.१ वार्तानायकको दृष्टिकोण ६८

४.१.१.४.१ वार्ताकारको दृष्टिकोण ६८

४.१.१.५ भाषाशैलीका आधारमा 'हाम्रा प्रतिभाहरू' ६९

४.१.१.५.१ वर्णनात्मक भाषाको प्रयोग ६९

४.१.१.५.२ समालोचनात्मक भाषाको प्रयोग ६९

४.१.१.५.३ निबन्धात्मक शैलीको प्रयोग ७०

४.१.२ 'स्रष्टा र साहित्य' अन्तर्वार्ता कृतिको विश्लेषण ७१

४.१.२.१ सहभागीका आधारमा ‘स्रष्टा र साहित्य’ ७१
४.१.२.२ संवादका आधारमा ‘स्रष्टा र साहित्य’ ७२
४.१.२.३ पात्रको व्यक्तित्व चित्रणका आधारमा ‘स्रष्टा र साहित्य’ ७४
४.१.२.३.१ पात्रको बाह्य व्यक्तित्व ७५
४.१.२.३.२ पात्रको आन्तरिक व्यक्तित्व ७६
४.१.२.४ दृष्टिकोणका आधारमा ‘स्रष्टा र साहित्य’ ७६
४.१.२.४.१ वार्तानायकको दृष्टिकोण ७६
४.१.२.४.२ वार्ताकारको दृष्टिकोण ७९
४.१.२.५ भाषाशैलीका आधारमा ‘स्रष्टा र साहित्य’ ७९
४.१.२.५.१ वर्णनात्मक भाषाको प्रयोग ७९
४.१.२.५.२ विश्लेषाणात्मक भाषाको प्रयोग ८०
४.१.२.५.३ निबन्धात्मक भाषाको प्रयोग ८०
४.२ दोस्रो चरणका प्रतिनिधि अन्तर्वार्ता सङ्ग्रहको विश्लेषण ८२
४.२.१ ‘स्रष्टा र समय’ अन्तर्वार्ता कृतिको विश्लेषण ८२
४.२.१.२ सहभागीका आधारमा ‘स्रष्टा र समय’ ८३
४.२.१.३ संवादका आधारमा ‘स्रष्टा र समय’ ८४
४.२.१.३.१ व्यक्तित्वको परिचय ८४
४.२.१.३.२ स्रष्टाको योगदानको चिनारी ८५
४.२.१.३.३ परिवेशको चित्रण ८६
४.२.१.३.४ रोचक प्रसङ्गको प्रयोग ८७
४.२.१.३.५ कारुणिकताको प्रस्तुति ८७
४.२.१.३.६ कृतिको समीक्षा ८८
४.२.१.३.७ वार्तानायकको बानी व्यवहारको वर्णन ८९
४.२.१.३.८ राष्ट्रियताको बोध ९०
४.२.१.३.९ स्रष्टाको आर्थिक अवस्थाको वर्णन ९१
४.२.१.३.१० इमान्दारीको प्रकटीकरण ९१

४.२.१.४ पात्रको बाह्यान्तर व्यक्तित्व ९२
४.२.१.४.१ पात्रको बाह्य व्यक्तित्व ९२
४.२.१.४.२ पात्रको आन्तरिक व्यत्तित्व ९२
४.२.१.५ दृष्टिकोणका आधारमा 'स्रष्टा र समय' ९३
४.२.१.५.१ वार्तानायकको दृष्टिकोण ९३
४.२.१.५.२ वार्ताकारको दृष्टिकोण ९५
४.२.१.६ भाषाशैलीका दृष्टिले 'स्रष्टा र समय' ९५
४.२.१.७ 'स्रष्टा र सयम' कृतिका अन्य पक्ष ९६
४.२.१.७.१ जीवनपरक लेखन ९७
४.२.१.७.२ पूर्वस्मरणको प्रयोग ९७
४.२.२ 'सीमान्त आकाश स्रष्टासितको अन्तर्यात्रा' कृतिको विश्लेषण ९९
४.२.२.१ सहभागीका आधारमा 'सीमान्त आकाश' ९९
४.२.२.२ संवादका आधारमा 'सीमान्त आकाश स्रष्टासितको अन्तर्यात्रा' १००
४.२.२.२.१ स्रष्टाको योगदानको चिनारी, १०१
४.२.२.२.२ अचेतनको प्रकटीकरण १०१
४.२.२.२.३ गुढ रहस्यको जानकारी १०१
४.२.२.२.४ कौतुहलको समाधान १०२
४.२.२.२.५ वैचारिक द्वन्द्वको उद्घाटन १०३
४.२.२.२.६ परिवेशको विम्बात्मक चित्रण १०३
४.२.२.२.७ रोचक प्रसङ्गको जानकारी १०४
४.२.२.२.८ इमान्दारिताको प्रस्तुति १०४
४.२.२.३ पात्रको व्यक्तित्वका आधारमा सीमान्त आकाश १०५
४.२.२.३.१ पात्रको आन्तरिक व्यक्तित्व १०५
४.२.२.३.२ पात्रको बाह्य व्यक्तित्व १०६
४.२.२.४ दृष्टिकोणका आधारमा सीमान्त आकाश १०७
४.२.२.४.१ वार्तानायकको दृष्टिकोण १०७

४.२.२.४.२ निवार्ताकारको दृष्टिकोण १०८
४.२.२.४.३ पाठकको दृष्टिकोण १०८
४.२.२.५ भाषाशैलीका आधारमा सीमान्त आकाश १०९
४.२.२.६ 'सीमान्त आकाश स्रष्टासितको अन्तर्यात्रा' कृतिका अन्य पक्ष १११
४.२.२.६.१ नाटकीकरण १११
४.२.२.६.२ दृश्यात्मकता १११
४.२.२.६.३ पूर्वस्मरणको प्रयोग ११२
४.२.२.७ निष्कर्ष ११३

पाँचौं परिच्छेद
शोधनिष्कर्ष

५.१ निष्कर्ष ११४
५.२ सम्भावित शोधशीर्षकहरू ११७
सन्दर्भसामग्रीसूची **११८-१२२**